

NIK o realizacji zobowiązań offsetowych

Zobowiązania offsetowe związane z dostawą Rosomaków zostaną prawdopodobnie wykonane, choć ich realizacja przebiega z trudnościami. To skutek błędów, jakie po stronie polskiej popełnili zarówno przedsiębiorcy, jak i administracja rządowa.

Choć do czasu zakończenia umów pozostał niespełna rok, Patria nie spieszy się z realizacją zobowiązań o wartości blisko 170 mln euro. Szczególnie bolesny dla polskiej strony jest fakt, że Wojskowe Zakłady Mechaniczne nie zagwarantowały sobie licencji na dalszą produkcję Rosomaków.

Wart prawie 5 mld zł kontrakt na dostawę dla wojska 690 transporterów opancerzonych kończy się w 2013 roku. Produkcją tego pojazdu zajęły się Wojskowe Zakłady Mechaniczne SA (WZM) w Siemianowicach Śląskich. Technologię w ramach umów offsetowych dostarczały: fińska Patria (transporter opancerzony), włoska Oto Melara (system wieżowy) oraz niemiecki Honeywell (system nawigacji inercyjnej). Po uwzględnieniu zmian wartość umowy offsetowej z Patrią wynosi obecnie 521 mln euro, z Oto Melarą - 343 mln euro, a z Honeywell - 49,5 mln euro. Według stanu na koniec 2011 r. wartość offsetowa wszystkich zobowiązań (bezpośrednich i pośrednich) zawartych w umowach z Patrią i Oto Melarą przekraczała tę wartość, wynosząc odpowiednio 611 oraz 366 mln euro. W przypadku umowy z Honeywell, wartość zobowiązań (których termin realizacji w trakcie kontroli prowadzonej przez NIK jeszcze nie upłynął) była natomiast równa wartości umowy offsetowej.

W toku kontroli ustalono, że skala zmian przedmiotu oraz warunków wykonania poszczególnych zobowiązań (ustalanych na przełomie 2002 i 2003 r.) i wchodzących pierwotnie w skład umów z Patrią i Oto Melarą była duża. Zmieniła się nie tylko ich liczba, wartość, ale także harmonogram wykonania. Oznacza to, że na etapie

negocjowania oraz w pierwszym okresie realizacji obydwu umów offsetowych, przypadającym na lata 2003-2006, ich dobór i selekcja były niewłaściwie przygotowane i weryfikowane. Błędy popełnione wówczas przez administrację rządową i przedsiębiorców (offsetobiorców) wynikały z braku doświadczenia, pośpiechu oraz błędnej oceny przydatności części przedsięwzięć dla polskiej gospodarki.

Dotychczasowy przebieg realizacji umowy offsetowej z Patrią zagraża wypełnieniu całości zobowiązań offsetodawcy. Według stanu na koniec 2011 r. firma uzyskała zaliczenie zobowiązań offsetowych na kwotę stanowiącą 70 proc. wartości umowy z nią zawartej. Zagraniczny dostawca nie przystąpił w ogóle do wykonania trzech głównych zobowiązań bezpośrednich. Chodzi o zakupy, o łącznej wartości 170 mln euro, ulokowane w WZM oraz grupach kapitałowych Huta Stalowa Wola SA i Bumar Sp. z o.o. Biorąc pod uwagę krótki okres pozostający do wykonania obowiązku offsetowego, Ministerstwo Gospodarki powinno zintensyfikować wysiłki, by wyegzekwować od Patrii pełną realizację wszystkich zobowiązań. Z kolei Oto Melara uzyskała zaliczenie zobowiązań na sumę 348 mln euro, czyli ich łączna wartość offsetowa została wykonana. Jednak i w przypadku tej umowy występują zobowiązania, do wykonywania których offsetodawca jeszcze nie przystąpił.

Czterem spośród 43 zobowiązań zaliczonych do końca 2011 r., o wartości offsetowej ponad 323 mln euro (co stanowi 45 proc. wartości wszystkich zobowiązań Patrii i Oto Melary), przyznano maksymalne mnożniki offsetowe. Są one zagwarantowane dla przedsięwzięć najbardziej pożądanym z punktu widzenia potrzeb restrukturyzacyjnych i modernizacyjnych naszej gospodarki lub wynikających z konieczności zapewnienia bezpieczeństwa i obronności państwa. Inspektorzy podkreślają jednocześnie, że obydwaj zagraniczni dostawcy powstrzymują się od wykonania szczególnie pożądanym bezpośrednich zobowiązań, które związane są z transferem technologii do firm sektora obronnego, tak by mogły one unowocześnić własną produkcję. Zamiast tego koncentrują się na realizacji pośrednich zobowiązań, lokowanych w firmach, które często są powiązane kapitałowo i właścicielsko z offsetodawcą. Zdaniem NIK stanowi to dodatkowy argument przemawiający za zwiększeniem aktywności administracji rządowej (Ministerstwa Gospodarki) w obszarze realizacji wszystkich zobowiązań offsetowych.

Zdaniem Izby korzyści płynące z offsetu dla poszczególnych firm (offsetobiorców) mogłyby być większe, gdyby zawierano właściwie skonstruowane umowy biznesowe z zagranicznymi dostawcami (offsetodawcami). Umowy te nie zabezpieczały bowiem wszechstronnie istotnych interesów polskich przedsiębiorców. Sytuacja taka miała miejsce u wszystkich badanych beneficjentów bezpośrednich zobowiązań w ramach umów z Patrią i Oto Melarą.

Kluczowe zobowiązania bezpośrednie ulokowane zostały w WZM. W umowach z

zagranicznymi dostawcami offsetobiorca popełnił szereg błędów: nie wskazał prawa polskiego jako prawa właściwego w zakresie prowadzenia sporów z sprawie ważności lub wykonywania umowy, nie określił też mechanizmów zabezpieczających własne interesy w przypadku niewykonania lub niewłaściwego wykonania przedmiotu zobowiązań offsetowych. Co szczególnie istotne, WZM nie doprecyzowały, co się stanie w przypadku udoskonalenia transportera, np. czy offsetobiorcy należy się wynagrodzenie, czy też prawa do unowocześnionego pojazdu przechodzą na offsetodawcę (po doświadczeniach bojowych w Iraku i Afganistanie w Rosomaku wprowadzono wiele poprawek). Najbardziej brzemienne w skutkach jest jednak, fakt że aktualnie WZM nie mają perspektywicznej umowy licencyjnej z offsetodawcą, która zagwarantowałaby zakładom prawo do dalszej produkcji Rosomaka - po zakończeniu kontraktu w 2013 roku. Negocjacje w tej kwestii nie przyniosły do czasu zakończenia kontroli korzystnego dla polskiej strony rezultatu.

Zdaniem NIK Ministerstwo Gospodarki dobrze wykorzystuje doświadczenia z zawartych do tej pory umów offsetowych. Doskonalone są procedury związane z ich przygotowaniem oraz monitorowaniem stanu realizacji. Efekty widać w przypadku ostatniej umowy offsetowej związanej z Rosomakiem, która została zawarta w lutym 2011 r. z Honeywell. Negocjacje były przejrzyste, a przeprowadzone konsultacje doprecyzowały przedmiot zobowiązań tak, by korzyści płynące z tej umowy były jak największe. Jest to szczególnie istotne, gdyż w najbliższym czasie zostaną rozstrzygnięte przetargi dla wojska na samolot szkolno-bojowy, ciężarówki oraz śmigłowce szturmowe - a ewentualnym umowom na dostawę sprzętu może ponownie towarzyszyć zastosowanie instrumentu offsetu.

Źródło: nik.gov.pl

[Zobacz raport na stronie NIK](#)

